บทที่ 4

ผลการทดลองและวิจารณ์

การทดลองที่ 1 ผลผลิตหญ้ารูซี่แห้ง และการคำนวณค่าพลังงานจากการย่อยได้ในตัวสัตว์

ก. ผลผลิตและองค์ประกอบทางเคมีของหญ้ารูซี่แห้ง

ผลผลิตและองค์ประกอบทางเคมีของหญ้ารูซี่สดและหญ้ารูซี่แห้งที่ใช้ในการทดลองแสดงในตาราง 4.1 และ 4.2 ตามลำดับ

ตาราง 4.1 ผลผลิตหญ้ารูซี่สดและแห้งที่ตัดเมื่ออายุ 50 วัน

Table 4.1 Yield of fresh ruzi grass and ruzi hay cut at 50 days

Yield (ton/rai)	DM of grass (%)	Hay yield (kg/rai)	Hay yield (bale/10 rai)	Average weight (kg/bale)
2.92	20.81	607.7	744	8 -12

จากตาราง 2 จะเห็นได้ว่าผลผลิตหญ้าสดในการทดลองนี้ซึ่งเท่ากับ 2.92 ตัน/ไร่ คิดเป็นน้ำหนักแห้งเท่ากับ 607 กก./ไร่/ครั้ง นั้นนับว่าค่อนข้างดี และถ้าทำการตัด 4-5 ครั้ง/ปี จะได้ผลผลิตน้ำหนักแห้งประมาณ 2400-3000 กก./ไร่/ปี ซึ่งกองอาหารสัตว์ (2538) รายงานว่าผลผลิตน้ำหนักแห้งของหญ้ารูซี่อยู่ระหว่าง 600 – 3000 กก./ไร่/ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความสมบูรณ์ของดินและลักษณะภูมิอากาศ จีระวัชร์และคณะ (2526) รายงานว่าหญ้ารูซี่ที่ตัดทุก 34-40 วันที่จังหวัดลำปางได้ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 630 กก./ไร่/ปี สำหรับดินชุดสรรพยาจังหวัดชัยนาทซึ่งมีระบบชลประทาน ทิพาและคณะ(2534) พบว่าการตัดหญ้ารูซี่ทุก 40 วันในปีแรกได้ผลผลิตน้ำหนักแห้งเท่ากับ 2,636 กก./ไร่/ปี ส่วนที่จังหวัดนราธิวาสซึ่งทำการตัดครั้งแรกที่อายุ 120 วัน และตัดครั้งต่อไปทุก 60 วัน ได้ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 1,440 - 2,085 กก./ไร่/ปี (ดัตสุโอะและวัฒนา, 2535) ในสภาพดินร่วนปนทรายในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ให้ผลผลิตน้ำหนักแห้งเฉลี่ยเท่ากับ 1,993 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี (สมพลและคณะ, 2542) จากการสังเกตสภาพดินและสภาพแปลงหญ้าใน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

โครงการทดลองนี้ พบว่ามีความอุดมสมบูรณ์ดีและมีการจัดการดูแลดีโดยใส่ปุ๋ยยูเรียในอัตราประมาณ 30 กก./ไร่ ทุกๆครั้งหลังการตัดและแปลงที่ใช้ทดลองได้ผ่านการตัดมาแล้ว 2 ครั้ง การทดลองทำในเดือนสิงหาคม 2545 ซึ่งมีปริมาณน้ำฝนค่อนข้างดี และหญ้ามีการเจริญเติบโตที่ดี เมื่อเทียบกับผลผลิตจากรายงานต่างๆที่กล่าวมาแล้ว พบว่าผลผลิตหญ้าแห้งอยู่ในช่วงที่เป็นปกติในประเทศไทย

ตาราง 4.2 องค์ประกอบทางเคมี (%DM) ของหญ้ารูซี่สดที่อายุ 45 และ 50 วัน เทียบกับหญ้ารูซี่แห้ง

Tabal 4.2 Chemical composition (% DM) of fresh ruzi grass cut at 45 days compared to ruzi grass hay

	DM	CP	EE	Ash	NDF	ADF	ADL
Fresh grass							
45 days	17.45	10.42	3.54	8.88	63.34	33.34	4.32
50 days	20.81	8.20	3.66	7.53	64.5	35.42	4.45
Hay							
50 days	92.9	7.44	2.27	6.38	66.76	39.55	5.30

การทดลองนี้ได้ทำการตัดหญ้ารูซี่สดที่มีอายุ 45 วัน จากแปลงเดียวกันเพื่อเปรียบเทียบส่วนประกอบทางเคมี ดังตาราง 4.2 ด้วย จะเห็นได้ว่าหญ้ารูซี่ที่ตัดอายุ 45 วัน มีวัตถุแห้ง และเยื่อใย (NDF, ADF และ ADL) ต่ำกว่า แต่มีโปรตีนสูงกว่าหญ้าที่ตัดอายุ 50 วัน ทั้งนี้เพราะเมื่อพืชมีอายุมากขึ้น จะมีการสะสมเยื่อใยเพื่อช่วยเพิ่มความแข็งแรงให้กับต้นพืชมากขึ้น ขณะที่โปรตีนมีค่าลดลง ผลการทดลองนี้สอดคล้องกับวิรัชและคณะ (2542) ที่รายงานว่า การตัดหญ้าเนเปียร์ที่อายุ 40 วันมีวัตถุแห้ง NDF, ADF และลิกนินต่ำกว่าที่อายุ 50 วันอย่างมีนัยสำคัญ แต่มีค่าโปรตีนสูงกว่า อย่างไรก็ตามเนื่องจากหญ้ารูซี่ที่ใช้ทดลอง ตัดที่อายุ 45 วัน มีวัตถุแห้งเพียง 17.45% ซึ่งค่อนข้างต่ำ และมีความยุ่งยากในการนำมาหมักหรือทำเป็นหญ้าแห้ง เพราะมีความชื้นสูง การตัดที่ระยะแก่ขึ้นคือ 50 วันจึงมีความเหมาะสมมากกว่า เพราะมีวัตถุแห้งเพิ่มขึ้นเป็น 20.8% แต่ยังมีโปรตีนในระดับที่น่าพอใจคือ 8.20%

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทางเคมี ของหญ้ารูซี่แห้งตัดที่ 50 วันเทียบกับหญ้าสดจะเห็นได้ว่า หญ้าแห้งมีโปรตีน และไขมันต่ำกว่า แต่มีเยื่อใย (NDF และ ADF) สูงกว่าหญ้าสด ทั้งนี้เนื่องจากในระหว่างการตากแห้งขณะที่เซลล์พืชยังไม่ตาย พืชได้ใช้โภชนะที่ย่อยได้ง่ายในกระบวนการหายใจ จึงทำให้เกิดการสูญเสียโภชนะเหล่านี้ไปบางส่วน ทำให้สัดส่วนของเยื่อใยมีค่าเพิ่มสูงขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

จากตารางจะเห็นได้ว่าหญ้าแห้งที่ผลิตได้มีความชื้นเพียง 7.1 % ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ปลอดภัยในการเก็บรักษา สำหรับองค์ประกอบทางเคมีโดยทั่วไปของหญ้ารูซี่ทั้งสดและแห้งในงานทดลองนี้พบว่า ใกล้เคียงกับที่พิมพาพรและคณะ (2543) ได้รายงานไว้ว่า หญ้ารูซี่แห้งซึ่งตัดเมื่ออายุประมาณ 45 วัน ในเดือนพฤษภาคม ที่สถานีพืชอาหารสัตว์เชียงยืน มีวัตถุแห้ง 91.92 % และมีโภชนะต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละของวัตถุแห้งดังนี้คือ โปรตีน 9.97, เถ้า 8.80, ไขมัน 1.51, NDF 61.03, ADF 3.88 และลิกนิน 4.67

ข. ค่าพลังงานของหญ้ารูซี่แห้งวัดในตัวสัตว์

พลังงานของหญ้ารูซี่แห้งวัดโดยใช้ bomb calorimeter ได้เท่ากับ 4.32 Mcal/kgDM ซึ่งอยู่ในช่วงปกติทั่วไป เมื่อนำหญ้ารูซี่แห้งไปให้โคนมแห้งที่ไม่อุ้มท้องกินเป็นอาหารเดี่ยวอย่างเต็มที่ได้ข้อมูลดังแสดงในตาราง 4.3

ตาราง 4.3 ปริมาณวัตถุแห้งของหญ้ารูซี่แห้งที่โคนมแห้งไม่อุ้มท้องกินได้

Table 4.3 Dry matter intake of dry cows fed ruzi grass hay

	Body weight	Voluntary dry matter intake		
	(kg)	g/day	%BW	g/kgBW$^{0.75}$
Daily Intake	391.5±85.38	5404.00±430	1.38±0.11	61.40±4.88

จากตาราง 4.3 จะเห็นได้ว่าโคนมแห้งน้ำหนักตัวเฉลี่ย 391.5 กิโลกรัม กินหญ้ารูซี่แห้งเป็นอาหารเดี่ยวได้วันละ 5.4 กิโลกรัมวัตถุแห้ง ซึ่งคิดเป็น 1.38 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักตัวหรือ 61.4 g/kg BW $^{0.75}$ ซึ่งสูงกว่าปริมาณฟางข้าวหรือฟางหมักยูเรียที่บุญเสริมและคณะ (2545) ได้รายงานไว้เล็กน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหญ้ารูซี่แห้งมีความน่ากินกว่าวัสดุเศษเหลือทั้ง 2 ชนิดที่กล่าวข้างต้น สำหรับการย่อยได้ของโภชนะต่างๆ แสดงไว้ในตาราง 4.4

ตาราง 4.4 ค่าการย่อยได้ พลังงาน และสมดุลไนโตรเจนของโคที่กินหญ้ารูซี่แห้งเป็นอาหารเดี่ยว

Table 4.4 Digestibility of nutrient, energy content and nitrogen balance of cows fed ruzi grass hay

Nutrient	DM	OM	CP	EE	NDF	ADF	NFC	TDN	DE	N-balance
digestibility	←				%			→	Mcal/kg DM	g/day
Ruzi hay	57.35	60.80	54.31	37.53	59.57	54.33	71.50	59.09	2.32	1.25

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

จากตาราง 4.4 จะเห็นได้ว่าหญ้ารูซี่แห้งมีค่าการย่อยได้ของวัตถุแห้ง เท่ากับ 57.35 % และเมื่อคำนวณเป็นค่า TDN ได้เท่ากับ 59.09 % ซึ่งสูงกว่าฟางธรรมดาที่บุญเสริมและคณะ (2545) ได้รายงานไว้ (50.3 และ 49.92 %ตามลำดับ) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหญ้ารูซี่มีโปรตีนสูงกว่าแต่มีเยื่อใยต่ำกว่าจึงทำให้จุลินทรีย์ในรูเมนสามารถย่อยสลายได้ดีกว่าฟางธรรมดา แต่ใกล้เคียงกับฟางหมักยูเรียเพราะฟางหมักยูเรียถูกปรับปรุงให้มีโปรตีนและการย่อยได้ของผนังเซลล์ดีขึ้น จึงทำให้มีพลังงานสูงขึ้น

เมื่อคำนวณสมดุลไนโตรเจน (N-balance) ของโคนมแห้งที่กินหญ้ารูซี่แห้งเป็นอาหารเดี่ยวมีค่า + 1.25 กรัมต่อวัน แสดงว่าปริมาณโปรตีนที่โคกลุ่มนี้ได้รับเพียงพอกับความต้องการเพื่อการดำรงชีพ ซึ่งเมื่อคำนวณเป็นปริมาณโปรตีนที่โคกินแล้วพบว่าเท่ากับ 333 กรัม/วัน สูงกว่าค่าที่ NRC (1988) แนะนำไว้เล็กน้อยคือแนะนำว่าโคที่มีน้ำหนักตัว 400 กิโลกรัม ต้องการโปรตีนเพื่อการดำรงชีพ 318 กรัม/วัน ดังนั้นจึงมีสมดุลไนโตรเจนเป็นบวก ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นว่าหญ้ารูซี่แห้งที่ผลิตได้ในครั้งนี้มีคุณค่าทางอาหารค่อนข้างดี สามารถใช้เป็นอาหารเดี่ยวเพื่อเลี้ยงโคที่โตเต็มที่แล้วที่ยังไม่ให้ผลผลิตได้ แต่ถ้าจะใช้เลี้ยงโคที่กำลังเจริญเติบโตหรือนำไปใช้เลี้ยงโคที่กำลังให้นม ต้องเสริมอาหารข้นด้วยเพื่อให้ได้รับโภชนะเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย ข้อมูลอีกประการหนึ่งที่ได้จากการทดลองนี้คือ ระดับโปรตีนประมาณ 7.5 % ของอาหารน่าจะเพียงพอสำหรับการดำรงชีพของโค เพราะโคมีสมดุลไนโตรเจนเป็นบวกเล็กน้อย พลังงาน ME และ NEL ที่คำนวณจาก TDN และที่คำนวณจาก DE โดยใช้เครื่องบอมบ์แคลอริมิเตอร์วิเคราะห์ค่าพลังงานในอาหารและมูลของสัตว์โดยตรง แสดงไว้ในตาราง 4.5

ตาราง 4.5 พลังงานย่อยได้ (DE) พลังงานใช้ประโยชน์ได้ (ME) และพลังงานสุทธิเพื่อการให้นม (NEL) ที่คำนวณจาก TDN เทียบกับที่คำนวณจากค่าพลังงานย่อยได้ที่วัดโดยตรง

Table 4.5 Digestible energy, metabolizable energy and net energy for lactation calculated from TDN compared with those measured by *in vivo* digestibility

Energy	*In vivo*	Calculated from		Difference	Average
		TDN	DE	(% fromTDN)	
TDN (%)	59.09	-	-		59.09
DE (Mcal/kg DM)	2.32	2.61	-	11.1	2.46
ME (Mcal/kg DM)	-	2.18	1.89	13.3	2.04
NEL (Mcal/kg DM)	-	1.30	1.17	10.0	1.23

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

จากตารางจะเห็นได้ว่าค่าพลังงาน ME และ NEL ที่คำนวณจาก TDN มีค่าสูงกว่าที่คำนวณจาก DE ประมาณ 10-13 %ซึ่งสอดคล้องกับที่บุญเสริมและคณะ (2545) ได้รายงานไว้ในกรณีของฟางข้าวธรรมดา ฟางข้าวหมักยูเรีย ต้นถั่วเหลืองติดฝักแห้ง ต้นอ้อยตากแห้ง ข้าวโพดหมัก เปลือกและซังข้าวโพดหวานหมัก และหญ้ารูซี่หมัก แต่ในกรณีของเปลือกฝักถั่วเหลือง ต้นข้าวโพดหวานหลังเก็บฝักหมัก และกระถินหมักพบว่า ME และ NELที่คำนวณจาก DE มีค่าสูงกว่า TDN จากข้อมูลเหล่านี้อาจเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าสมการที่ NRC (1988) แนะนำให้ใช้นั้น ควรต้องมีการปรับปรุงบ้างให้เหมาะสมกับชนิดของอาหารหยาบที่ใช้ในประเทศไทย อย่างไรก็ดีการที่ค่าพลังงานที่คำนวณได้ทั้ง 2 วิธีนี้ไม่แตกต่างกันมากนักก็น่าจะเป็นข้ออนุโลมให้ใช้สมการได้ เพราะเป็นไปได้ยากที่จะหาสมการทำนายได้แม่นยำ 100 %

การทดลองที่ 2 การประเมินค่าพลังงานของหญ้ารูซี่แห้งโดยวิธี *in vitro* gas production

เมื่อนำหญ้ารูซี่แห้งมาทดสอบโดยหมักกับน้ำในกระเพาะรูเมน และวัดปริมาณแก๊สที่เกิดขึ้นที่ชั่วโมงต่างๆได้ผลแสดงในตาราง 4.6

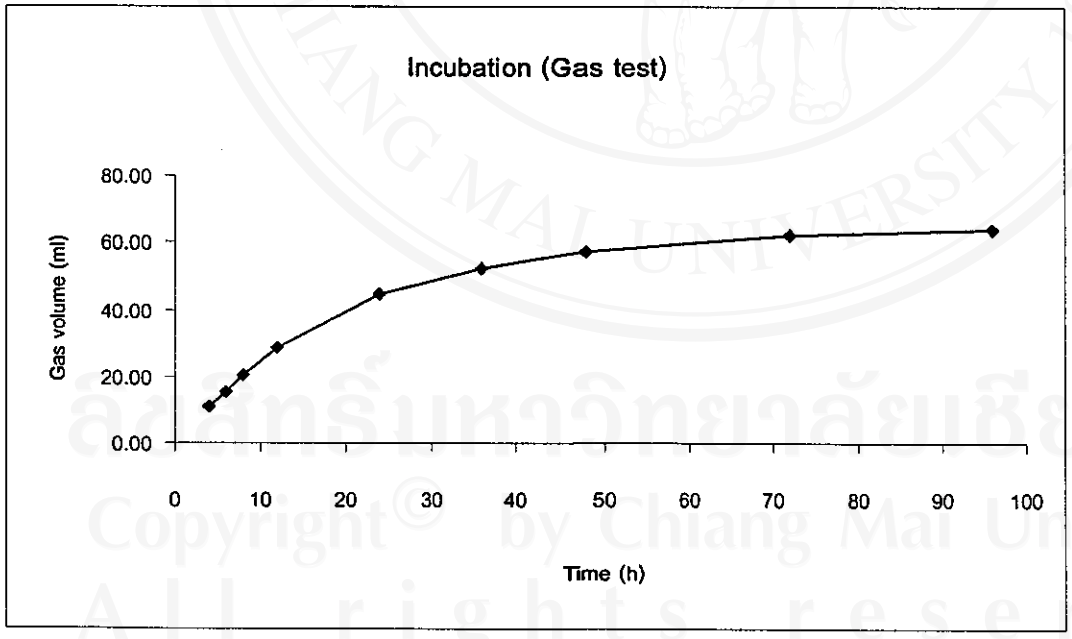

ภาพ 4.1 ปริมาณแก๊สที่เกิดจากกระบวนการย่อยสลายของหญ้ารูซี่แห้งที่ชั่วโมงต่างๆ

Figure 4.1 Gas production of ruzi grass hay at different hours of fermentation

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตาราง 4.6 ปริมาตรแก๊สของหญ้ารูซี่แห้งบ่มเป็นเวลาต่างๆกัน (ml /200 mg DM)

Table 4.6 Gas production from fermentation of ruzi grass hay at different times

Hour	4	6	8	12	24	36	48	72	96
Gas yield	11.04	15.40	20.29	28.42	44.81	52.49	57.23	62.12	64.01

จากตาราง 4.6 และภาพ 4.1 พบว่าอัตราการเกิดแก๊สของหญ้ารูซี่แห้งเป็นไปอย่างรวดเร็วในระยะ 24 ชั่วโมงแรก หลังจากนั้นก็ค่อยๆ ช้าลงแล้วค่อนข้างคงที่หลังชั่วโมงที่ 72 ทั้งนี้เพราะคาร์โบไฮเดรตและโภชนะที่ถูกย่อยสลายได้ง่ายได้ถูกใช้ไปหมดแล้วตั้งแต่ชั่วโมงแรกๆของการหมัก

อัตราการเกิดแก๊สของหญ้ารูซี่แห้งในงานทดลองนี้เป็นไปในทำนองเดียวกับของฟางข้าวธรรมดา ฟางข้าวหมักยูเรีย ต้นถั่วเหลืองติดฝักแห้ง เปลือกฝักถั่วเหลืองและต้นอ้อยตากแห้ง ที่บุญเสริมและคณะ (2545) ได้รายงานไว้ แต่เมื่อเปรียบเทียบปริมาณแก๊สที่เกิดขึ้นที่ชั่วโมงต่าง ๆของหญ้ารูซี่แห้งในงานทดลองนี้กับพืชแห้งทั้ง 5 ชนิดของบุญเสริมและคณะ (2545) พบว่าหญ้าแห้งในงานนี้เกิดแก๊สมากกว่าพืชแห้งทั้ง 4 ชนิดแรก แต่น้อยกว่าต้นอ้อยตากแห้ง แสดงว่าหญ้ารูซี่แห้งมีแนวโน้มที่จะถูกหมักย่อยและใช้เป็นแหล่งพลังงานสำหรับสัตว์เคี้ยวเอื้องได้ค่อนข้างดีแม้ว่าจะต่ำกว่าต้นอ้อยตากแห้งซึ่งมีน้ำตาลอยู่สูงก็ตาม เมื่อนำค่าการย่อยได้ของอินทรียวัตถุและพลังงานที่ได้จากวิธีวัดปริมาณแก๊สมาเทียบกับวิธีที่ได้จาก *in vivo* digestibility ได้ค่าดังแสดงในตาราง 4.7

จากตารางจะเห็นได้ว่าค่าการย่อยได้ของอินทรียวัตถุที่วัดแบบ *in vivo* สูงกว่าที่ได้จากวิธี Gas production ประมาณ 10 % อย่างไรก็ดี เมื่อคำนวณเป็นค่าพลังงาน ME และ NEL พบว่าค่าที่ได้จากทั้ง 2 วิธีใกล้เคียงกันมาก แสดงว่าวิธีประเมินค่าพลังงานที่สัตว์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยวัดจากค่าแก๊สเป็นวิธีที่น่าจะใช้ได้ดีเพราะสามารถทำได้ง่าย รวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่าย

ตาราง 4.7 การย่อยได้ของอินทรียวัตถุและพลังงานรูปต่าง ๆที่คำนวณจากการทดลองในสัตว์และ วิธีวัดปริมาณแก๊ส

Table 4.7 Digestion coefficient of organic matter and energy contents calculated from *in vivo* digestion and gas production

Method	OMD	TDN	DE	ME	NEL
	← (%) →		← (Mcal/kgDM) →		
in vivo	60.80	59.09	2.47	2.04	1.24
Gas	54.13	-	-	1.99	1.16
Average	57.46	59.09	2.47	2.02	1.20

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

พลังงานของหญ้ารูซี่แห้งที่ได้จากการทดลองนี้ใกล้เคียงกับหญ้ารูซี่หมักร่วมกับกากน้ำตาล 5% ที่บุญเสริมและคณะ (2545) ได้รายงานไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหญ้ารูซี่ทั้ง 2 ชนิดนี้ มีคุณค่าทางอาหารใกล้เคียงกันทั้งในแง่ของโปรตีน (7.44 vs 7.20%), NDF (66.76 vs 62.38%), ADF (39.56 vs 36.28%), OMD (60.80 vs 59.27%) และTDN (59.09 vs 57.69%) ทั้ง ๆที่หญ้า 2 ชุดนี้ผลิตคนละปี

การทดลองที่ 3 การใช้อาหารหยาบผสมผลิตจากหญ้ารูซี่แห้งหรือฟางข้าวเลี้ยงโครีดนมในระยะกลางถึงปลาย

ก. องค์ประกอบทางเคมีของอาหาร

อาหารหยาบที่ใช้ในการทดลองได้แก่ หญ้ารูซี่แห้ง ฟางข้าว แหล่งของโปรตีนเสริมได้แก่ ใบกระถินแห้ง กากถั่วเหลือง รำละเอียด แหล่งคาร์โบไฮเดรตเสริมได้แก่ ข้าวโพดบด กากน้ำตาล และอาหารข้น เมื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีได้ผลดังตาราง 4.8

ตาราง 4.8 องค์ประกอบทางเคมี (% ของวัตถุแห้ง) ของวัตถุดิบแต่ละชนิดและอาหารข้นที่ใช้ในการทดลอง

Table 4.8 Chemical composition (%DM) of feedstuffs and concentrate used in the experiment

Composition	Ruzi hay	Rice straw	Leucaena leaves	Soybean meal	Rice bran	Ground corn	Molasses	Conc.
DM	85.01	82.78	88.47	87.08	86.78	84.98	74.56	88.57
CP	6.71	2.89	26.04	54.14	14.25	7.94	6.44	17.76
EE	2.96	1.36	3.11	2.31	17.03	5.20	1.23	5.02
Ash	9.14	18.48	10.15	7.29	8.81	1.43	9.5	9.63
CF	36.69	34.11	17.07	5.39	7.50	2.94	-	14.40
NFE	44.5	43.16	43.63	30.87	52.41	82.49	82.83	53.18
NFC	9.09	9.52	38.96	25.62	43.83	71.72	82.82	33.50
NDF*	72.10	67.75	21.74	10.64	16.09	13.71	-	34.09
ADF*	43.12	41.90	15.30	8.07	8.08	3.63	-	20.19
ADL*	6.56	4.18	6.19	-	3.83	0.70	-	8.20
TDN[1/]	51.75	40.90	66.04	82.79	84.46	82.49	78.01	70.04
TDN[2/]	-	-	-	84.0	70.0	85.0	72.0	-

[1/] Calculated from equations of Kearl (1982) [2/]Value from NRC (1988) * Ash free

TDN of dry roughage (%DM) = -17.2649 + 1.2120 (%CP) + 0.8352 (%NFE) + 2.4637 (%EE) + 0.4475 (%CF)

TDN of energy feed (%DM) = 40.2625 + 0.1969 (%CP) + 0.4228 (%NFE) + 1.1903 (%EE) – 0.1379 (%CF)

TDN of protein supplement (%DM) = 40.3227 + 0.5398 (%CP) + 0.4448 (%NFE) + 1.4218 (%EE) – 0.7007 (%CF)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

จากตาราง 4.8 พบว่าหญ้ารูซี่แห้งมีโปรตีนลดลงเมื่อเทียบกับผลจากการทดลองที่ 1 (6.71 เทียบกับ 7.44%) แต่มีเยื่อใย (43.12 เทียบกับ 39.56%) และเถ้าเพิ่มขึ้น (6.38 เทียบกับ 9.14%) มี NFC ลดลง (9.09 เทียบกับ 17.15%) ทั้งๆที่เป็นหญ้าชุดเดียวกัน แสดงถึงการสลายตัวของโปรตีนและ NFC ในหญ้าที่เกิดขึ้นเมื่อเก็บไว้นานขึ้นเพราะหญ้าแห้งชุดนี้ถูกเก็บในที่ร่มและปิดมิดชิดเป็นเวลา1 ½ ปี ในลักษณะอัดฟ่อนและเรียงเป็นชั้นๆค่อนข้างแน่น สอดคล้องกับMcdonald (1988) ที่รายงานว่าการเปลี่ยนแปลงของโภชนะของหญ้าแห้งจะเกิดขึ้นได้มากเมื่อเก็บที่อุณหภูมิสูงโดยจะมีเยื่อใยเพิ่มขึ้นแต่มีโภชนะอย่างอื่นลดลง แต่ถ้าเก็บที่อุณหภูมิต่ำกว่า 5°C จะไม่พบการเปลี่ยนแปลงของโภชนะ

ในส่วนของพลังงานคิดในรูปยอดโภชนะย่อยได้ (TDN) ของหญ้าแห้งที่ใช้ในการทดลองนี้มีค่าต่ำกว่าผลจากการทดลองที่ 1 (51.75 เทียบกับ 59.09%) ทั้งนี้ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงโภชนะในการเก็บดังได้กล่าวมาแล้ว อีกส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากวิธีการวัดที่แตกต่างกัน คือในการทดลองนี้ใช้ค่าจากการวิเคราะห์ Proximate มาคำนวณโดยอาศัยสมการของ Kearl (1982) ในขณะที่การทดลองที่ 1 วัดโดยวิธี *in vivo* ส่วนฟางข้าวที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้มีวัตถุแห้งและคุณค่าทางอาหารใกล้เคียงกับที่มีผู้รายงานไว้ คือ DM 86.0 - 97.62 %, CP 2.1 – 4.6 %, NDF 64.4 – 85.6 %, ADF 34.1 – 63.1 % และ Ash 14.07 – 18.4 % (ดำรัส, 2545; ทวีศักดิ์และคณะ, 2546; บุญเสริม, 2531; วิศิษฐิพรและคณะ,2544; สมคิดและคณะ, 2531 และ เสาวลักษณ์, 2542) เมื่อเปรียบเทียบค่า TDN ของวัตถุดิบที่ใช้เป็นแหล่งพลังงานและโปรตีนพบว่า TDN ของกากถั่วเหลือง ข้าวโพดบด และกากน้ำตาล จากการคำนวณมีค่าใกล้เคียงกับค่าที่แสดงใน NRC (1988) ยกเว้น รำละเอียดที่การคำนวณโดยใช้สมการของ Kearl (1982) ได้ค่าสูงกว่าที่ NRC รายงานไว้มาก (84.46 vs 70%) ซึ่งอาจเป็นเพราะสมการที่ใช้คำนวณยังไม่เหมาะสมในการใช้กับรำละเอียด จึงน่าจะมีการแสวงหาสมการที่มีความแม่นยำต่อไป จะเห็นว่าค่าที่รายงานโดย NRC มีความน่าเชื่อถือมากกว่า จึงใช้เป็นพื้นฐานในการประมาณค่า TDN ของรำละเอียด ในส่วนของอาหารข้น พบว่าอาหารข้นของบริษัทที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้มีโปรตีน 17.76% ของวัตถุแห้งซึ่งเมื่อคิดเป็นร้อยละของสภาพแห้งปกติ เท่ากับ 15.73 ซึ่งใกล้เคียงกับค่าที่ระบุไว้ที่ถุง (16% FMB)

องค์ประกอบทางเคมีจากการคำนวณของอาหารหยาบผสมทั้ง 3 สูตร แสดงในตาราง 4.9 จะเห็นได้ว่าวัตถุแห้งของอาหารหยาบผสมทั้ง 3 สูตร มีค่าใกล้เคียงกันคืออยู่ในช่วง 83.3 – 84.7% แต่โปรตีนของอาหารหยาบผสมสูตร 3 มีค่าต่ำที่สุด เพราะสูตรนี้มีสัดส่วนของฟางข้าวสูงกว่าสูตร 2 และแม้ว่าสัดส่วนของฟางข้าวในอาหารหยาบสูตรนี้จะเท่ากับหญ้ารูซี่ในสูตร 1 ก็ตาม แต่เนื่องจากฟางข้าวมีโปรตีนต่ำกว่าหญ้ารูซี่ จึงทำให้สูตร 3 มีโปรตีนต่ำกว่าสูตรอื่น ในแง่ของเยื่อใย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

(NDF และ ADF) พบว่าสูตร 1 มีค่าสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากหญ้ารูซี่ที่ใช้เป็นหญ้าแก่ที่เก็บไว้ค้างปีจึงมีเยื่อใยสูงและมีคุณค่าทางอาหารต่ำ

ตาราง 4.9 องค์ประกอบทางเคมีของอาหารหยาบผสมทั้ง 3 สูตร จากการคำนวณ

Table 4.9 Calculated chemical composition of 3 treatment diets

	T1	T2	T3
	←	(% DM)	→
DM	84.67	83.61	83.26
CP	9.7	8.51	7.43
EE	4.91	2.24	4.16
NDF	50.22	46.75	47.16
ADF	29.3	28.61	28.33
NFC	26.82	28.63	27.33
TDN	60.9	54.17	54.3

เป็นที่น่าสังเกตว่าค่า TDN ของสูตร 2 และ 3 มีค่าประมาณ 54 % ต่ำกว่าสูตร 1 ที่มีค่าเท่ากับ 60.9% ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากรูซี่แห้งมีพลังงานสูงกว่าฟางข้าว ซึ่งสอดคล้องกับค่าพลังงานที่วัดโดยวิธี Gas test ดังแสดงในตาราง 4.10 อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบค่าพลังงานจากการวิเคราะห์โดยวิธีวัดปริมาณแก๊ส กับค่าที่ได้จากการคำนวณ (ตาราง 4.9) พบว่า TDN ของอาหารหยาบผสมสูตร 2 มีค่าใกล้เคียงกัน (54.3 เทียบกับ 54.2) แต่ของอาหารหยาบผสมสูตร 3 และ 1 จะมีค่าสูงกว่าเมื่อใช้วิธีวัดปริมาณแก๊ส (58.8 เทียบกับ 54.3 และ 62.9 เทียบกับ 60.95%ตามลำดับ)

ตาราง 4.10 พลังงานรูปแบบต่างๆ ของอาหารหยาบผสม 3 สูตร หาโดยวิธีวัดปริมาณแก๊ส

Table 4.10 Energy content of 3 treatment diets measured by Gas production

	T1	T2	T3
ME[1] (Mcal / kg DM)	2.35	2.06	2.22
NE[1] (Mcal / kg DM)	1.42	1.21	1.32
TDN[2] (%DM)	62.9	54.3	58.8

[1] Calculated by equation of Menke and Steingass (1988) [2] Calculated from NEL value

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข. ปริมาณอาหารที่กินและโภชนะที่โคได้รับ

ปริมาณอาหารที่โคกินต่อวันและโภชนะที่ได้รับ แสดงในตาราง 4.11 จะเห็นได้ว่าปริมาณอาหารโดยรวมที่โคกินต่อวันไม่มีความแตกต่างกันระหว่างอาหารหยาบผสมสูตร 1 ที่ใช้หญ้ารูซี่แห้งเสริมด้วยข้าวโพดบด กากน้ำตาล รำ และ กากถั่วเหลือง กับสูตร 2 ที่ใช้ฟางข้าวร่วมกับใบกระถินแห้ง กากน้ำตาล และข้าวโพดบด และสูตร 3 ที่ใช้ฟางข้าวแทนหญ้ารูซี่แห้งในสูตร 1 โดยมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์น้ำหนักตัวระหว่าง 2.38 - 2.69% อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับอาหารที่ให้กินในแต่ละทรีตเมนท์ พบว่าโคสามารถกินอาหารสูตร 2 ได้มากกว่าสูตร 3 และสูตร 1 โดยกินได้ 90% ของอาหารที่ให้คิดเป็นน้ำหนักแห้ง จากการสังเกตพบว่าอาหารที่เหลือเป็นก้านของอาหารหยาบ (ฟางและหญ้ารูซี่แห้ง) แต่ไม่พบอาหารเสริมเช่น ข้าวโพดบด ใบกระถิน รำละเอียด หรือกากถั่วเหลืองเหลืออยู่ ดังนั้นส่วนที่เหลือจึงเป็นอาหารหยาบที่โคปฏิเสธเนื่องจากความแข็ง สิ่งที่น่าสนใจคือเมื่อเพิ่มปริมาณฟางข้าวของสูตร 3 เป็น 5.0 กก. โคสามารถกินฟางส่วนที่เพิ่มขึ้นได้ สำหรับอาหารสูตร 1 นั้นใช้หญ้ารูซี่แห้งเป็นส่วนผสม จึงพบส่วนของก้านแข็งเหลือในแต่ละวันค่อนข้างมาก เพราะเป็นหญ้าแห้งค้างปีที่มีความน่ากินต่ำ ส่งผลให้เปอร์เซ็นต์การกินได้ต่ำกว่าสูตรอื่น และมีเยื่อใยในรูปของ NDF, ADF และ ADL สูงกว่าฟางข้าวที่ใช้ในการทดลอง

ในส่วนของอาหารหยาบผสมพบว่าฟางข้าวเสริมด้วยโปรตีนคือรำละเอียดและกากถั่วเหลือง (สูตร 3) มีแนวโน้มทำให้โคยอมรับมากกว่าสูตรที่ใช้ใบกระถินเป็นแหล่งโปรตีน (สูตร 2) และสูตรที่ใช้หญ้าแห้งผสมรำละเอียด และกากถั่วเหลือง (สูตร 1) โดยกินอาหารได้ 78, 77 และ 74% ของน้ำหนักแห้งที่ให้หรือเท่ากับ 1.04, 0.98 และ 1.00 % ของน้ำหนักตัวตามลำดับ แสดงถึงความน่ากินของฟางข้าวที่ผ่านการหั่นให้มีขนาดเล็กลงและเสริมแหล่งพลังงานและโปรตีน ทำให้จุลินทรีย์ในกระเพาะรูเมนสามารถใช้ในการเพิ่มประชากร ทำให้การย่อยได้ดีขึ้น และโคสามารถกินอาหารได้เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ดีปริมาณการกินอาหารหยาบของโคในการทดลองนี้ยังต่ำกว่าผลการทดลองของดุจดาว (2548) ซึ่งให้อาหารหยาบผสมคุณภาพดีที่ทำจากหญ้าแห้งอายุ 60 วันที่เก็บไม่เกิน 4 เดือน แก่โคให้นมระยะต้นพบว่าสามารถกินอาหารหยาบผสมได้ 2.04% ทั้งนี้นอกจากจะเป็นผลของคุณภาพอาหารหยาบที่ต่างกันแล้ว ยังเนื่องมาจากระยะเวลาในการให้นม (stage of lactation) ที่ต่างกันด้วย คือโคที่ใช้ในการทดลองนี้อยู่ในช่วงท้ายของการให้นม ซึ่งโคให้ผลผลิตน้ำนมต่ำกว่าจึงกินอาหารได้น้อยกว่า

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตาราง 4.11 ปริมาณวัตถุแห้ง โปรตีน และพลังงานที่โคได้รับในแต่ละวันเทียบกับปริมาณที่ให้และปริมาณที่กินได้

Table 4.11 Dry matter, protein and energy offered to cows compared with the intake

	T1	T2	T3	SEM
Total dry matter				
Offered				
- kg/cow/day	13.06	13.91	14.38	-
- % BW	2.70	2.76	2.85	-
Intake				
- kg/cow/day	11.87	12.53	12.93	0.35
- % BW	2.38	2.58	2.69	0.07
- % of feed offered	87.28	90.08	89.91	-
Mixed roughage dry matter				
Offered				
- kg/cow/day	6.70	6.11	6.59	-
- % BW	1.33	1.21	1.31	-
Intake				
- kg/cow/day	4.96	4.73	5.13	0.37
- % BW	1.00	0.98	1.04	0.07
- % of feed offered	74.03	77.41	78.00	-
Concentrate dry matter intake				
- kg/cow/day	6.91	7.81	7.81	-
- % BW	1.39	1.61	1.59	-
CP intake (kg/cow/day)	1.76	1.86	1.83	0.10
(NRC requirements)[1]	1.74	1.74	1.74	-
TDN intake (kg/cow/day)	7.88	8.00	8.36	0.19
(NRC requirements)[1]	7.98	7.98	7.98	-

[1] Requirements of cow 504 kg LW, 12.3 kg milk, 4% milk fat and 3rd lactation : CP=1.74, TDN= 7.98 kg/cow/day

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

อย่างไรก็ตามการที่โคทดลองทุกกลุ่มกินอาหารข้นที่ให้หมดในแต่ละวัน คิดเป็นปริมาณน้ำหนักแห้งต่อวันได้ 1.4 - 1.6% ของน้ำหนักตัวซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดของทรีตเมนท์ ส่งผลให้โคทั้ง 3 กลุ่มได้รับโภชนะทั้งในส่วนของโปรตีนและพลังงานต่อวันไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาถึงความต้องการโภชนะของโคนมน้ำหนัก 504 กิโลกรัม ที่ให้น้ำนม 4%FCM เฉลี่ย 12.3 กิโลกรัม ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยของทุกทรีตเมนท์แล้ว พบว่า ปริมาณอาหารหยาบผสมและอาหารข้นที่โคกินได้สามารถให้โปรตีนและพลังงานเพียงพอกับความต้องการโภชนะตามที่แนะนำโดย NRC (1988)

ค. ปริมาณน้ำนมและส่วนประกอบของน้ำนม

ปริมาณน้ำนมของโคที่ได้รับอาหารหยาบผสมทั้ง 3 สูตร แสดงในตาราง 4.12 พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P > 0.05$) โดยมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นน้ำนมรวม 11.1 - 11.4 กก. ต่อวัน หรือคิดเป็นนมปรับไขมัน 4% ปริมาณ 11.6 - 13.0 กก.ต่อวัน แต่มีแนวโน้มว่าโคที่ได้รับอาหารหยาบผสมสูตร 3 ที่ใช้ฟางข้าวร่วมกับกากน้ำตาล ข้าวโพดบด รำละเอียด และกากถั่วเหลือง ให้นมมากกว่ากลุ่มอื่น ซึ่งเนื่องมาจากโคในกลุ่มนี้สามารถกินอาหารโดยรวม และกินอาหารหยาบผสมได้มากกว่ากลุ่มอื่น ตลอดจนได้รับพลังงานมากกว่ากลุ่มอื่น ดังแสดงในตาราง 4.11 การที่โคได้รับพลังงานบางส่วนจากแหล่งโปรตีนในอาหารหยาบผสมคือ รำละเอียดและกากถั่วเหลืองอาจทำให้ประสิทธิภาพการสร้างโปรตีนของจุลินทรีย์ในโคกลุ่มนี้ดีกว่ากลุ่มที่ใช้เฉพาะใบกระถินแห้งเป็นแหล่งโปรตีนเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะโปรตีนในน้ำนมของโคกลุ่มที่กินอาหารหยาบผสมสูตร 3 แสดงแนวโน้มของค่าเฉลี่ยที่สูงกว่ากลุ่ม 2 ที่ใช้เฉพาะใบกระถิน ทั้งๆที่ปริมาณโปรตีนที่โคกลุ่ม 3 ได้รับต่อวันนั้นสูงกว่า ส่งผลให้องค์ประกอบน้ำนมอื่นๆ เช่น ของแข็งโดยรวม และของแข็งไม่รวมไขมันของกลุ่ม 3 มีแนวโน้มสูงกว่ากลุ่มอื่น อย่างไรก็ตามเนื่องจากจำนวนสัตว์ทดลองมีจำนวนเพียง 6 ตัว ทำให้ค่า degree of freedom ของ error มีขนาดเล็ก จึงทำให้ไม่เห็นความแตกต่างระหว่างทรีตเมนท์ชัดเจน ดังนั้นจึงน่าจะมีการศึกษาซ้ำกับโคกลุ่มอื่นที่มีจำนวนมากกว่านี้ต่อไป

ในส่วนของไขมันในน้ำนมนั้นแสดงแนวโน้มเช่นเดียวกับส่วนประกอบน้ำนมอื่นๆที่กล่าวมาแล้วคือ กลุ่ม 3 ที่ใช้กากถั่วเหลืองและรำละเอียด เป็นแหล่งโปรตีนในอาหารหยาบผสมมีค่าสูงกว่ากลุ่มอื่น (5.2 เทียบกับ 4.3 และ 4.6%) แสดงถึงประสิทธิภาพการสังเคราะห์ VFA สำหรับการสร้างไขมันในกลุ่มนี้โดยเฉพาะจากการย่อยเยื่อใยในฟางข้าว ทั้งนี้เพราะโคกลุ่มนี้สามารถกินอาหารหยาบผสมได้มากกว่ากลุ่มอื่น สำหรับโคกลุ่ม 1 ที่ได้รับอาหารหยาบผสมที่ทำจากหญ้าแห้งซึ่งใช้แหล่งโปรตีน และพลังงานเสริมเช่นเดียวกับกลุ่ม 3 แต่มีแนวโน้มเปอร์เซ็นต์โปรตีนในน้ำนมน้อยกว่านั้น น่าจะเนื่องมาจากการได้รับอาหารข้นเสริมในปริมาณที่น้อยกว่า (7.8 เทียบกับ 8.8 กก.ต่อวัน)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เพราะอาหารหยาบผสมสูตร 1 มีโปรตีนสูงกว่าสูตรอื่น เป็นที่น่าสังเกตว่าประสิทธิภาพการย่อยโปรตีนจากหญ้าแห้งจะด้อยกว่าอาหารข้น เนื่องมาจากเป็นหญ้าที่เก็บในสภาพอุณหภูมิสูงในโรงเก็บเป็นเวลานานกว่า 1 ปีส่งผลให้เกิดการรวมตัวกับผนังเซลของหญ้า (Mcdonald,1988) สำหรับผลผลิตโภชนะจากน้ำนมต่อวันนั้นพบว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มและมีแนวโน้มในทำนองเดียวกันกับส่วนประกอบของน้ำนมดังที่กล่าวมาแล้วคือ กลุ่ม 3 ที่ใช้แหล่งโปรตีนเสริมในอาหารหยาบผสมจากรำละเอียดและกากถั่วเหลืองมีแนวโน้มดีกว่ากลุ่มอื่น

โคนมทดลองทุกกลุ่มมีค่าการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำนมไม่แตกต่างกันโดยอยู่ในช่วง 1.06 - 1.17 กก. อาหารต่อกก.น้ำนม ซึ่งมากกว่าค่าจากผลการทดลองของดุจดาว (2548) เพราะงานทดลองนี้ใช้อาหารหยาบและอาหารข้นคุณภาพต่ำกว่า

ตาราง 4.12 ปริมาณและองค์ประกอบน้ำนมของโคที่กินอาหาร 3 สูตร

Table 14.2 Milk yield and milk composition of cows fed 3 diets

	T1	T2	T3	SEM
Milk production (kg/day)	11.43	11.06	11.28	0.27
4 % FCM (kg/day)[1]	12.31	11.56	13.02	0.31
Milk composition (%)				
Fat	4.56	4.32	5.20	0.32
Protein	3.55	3.71	3.90	0.12
Lactose	4.27	4.12	3.98	0.09
Total solid	13.09	12.85	13.78	0.37
Solid not fat	8.52	8.53	8.58	0.07
Yield (kg/day)				
Fat	0.52	0.48	0.57	0.02
Protein	0.41	0.41	0.43	0.01
Lactose	0.49	0.46	0.45	0.02
Total solid	1.49	1.42	1.53	0.02
Solid not fat	0.98	0.94	0.96	0.02
FCR (kg DM feed /kg	1.04	1.13	1.16	0.04

[1]4% FCM = 0.4(kg of milk) + 15(kg of fat)

ในการทดลองมีข้อสังเกต คือโคที่เลี้ยงทุกกลุ่มต้องการอาหารข้นที่มีโปรตีน 16% เสริมในปริมาณที่ค่อนข้างมาก จึงจะเพียงพอกับความต้องการเพื่อการให้ผลผลิตตามที่กำหนด ซึ่งเมื่อคำนวณจากข้อมูลความต้องการโภชนะของ NRC พบว่าต้องให้อาหารข้น 1 กก.ต่อน้ำนม 1.28 – 1.47 กก.ซึ่ง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สูงกว่าอัตราปกติที่นิยมปฏิบัติกัน (อาหารข้น 1 กก.ต่อน้ำนม 2 กก.) ทั้งนี้เนื่องจากอาหารหยาบที่ใช้มีโปรตีนและพลังงานต่ำ ถ้าใช้อาหารหยาบที่มีคุณภาพสูงกว่านี้ หรือใช้อาหารข้นที่มีโปรตีนสูงกว่านี้ คือ 20% จะสามารถลดปริมาณอาหารข้นลงไปได้อีก และจากข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ก่อนนำโคเข้าทดลอง 2 สัปดาห์ โคทั้งหมดถูกเลี้ยงด้วยอาหารหยาบคุณภาพดีคือหญ้าแห้งอายุ 50 วัน ร่วมกับแหล่งโปรตีนและพลังงานชนิดเดียวกันในปริมาณที่เท่ากัน คือให้อาหารข้นที่มีโปรตีน 20% เสริมในอัตรา 1 กก.ต่อน้ำนม 2.2 กก. พบว่าโคให้นมเฉลี่ย 14.78 ± 1.1 กก.ต่อวัน แต่เมื่อเริ่มให้อาหารทดลองทั้ง 3 ทรีตเมนท์ ในระยะก่อนการทดลอง 2 สัปดาห์ พบว่าน้ำนมเฉลี่ยของโคกลุ่มนี้ลดลงเหลือเพียง 11.73 ± 1.31 กก.ต่อวัน ซึ่งแสดงให้เห็นผลค่อนข้างชัดเจนว่าการได้รับโปรตีนและพลังงานเพิ่มขึ้นร่วมกับอาหารหยาบที่มีคุณภาพดีทำให้โคสามารถให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ดังนั้นการให้โคได้รับโภชนะอย่างพอเพียงกับความต้องการจึงมีความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตน้ำนม

ต้นทุนการผลิตน้ำนมและกำไรหลังหักค่าอาหารแล้วของโคกลุ่มที่เลี้ยงด้วยอาหารหยาบผสมทั้ง 3 สูตร แสดงใน ตาราง 4.13 พบว่า กลุ่มที่เลี้ยงด้วยอาหารหยาบผสมสูตร 1 ที่ใช้หญ้าแห้งมีต้นทุนค่าอาหารต่อน้ำนม 1 กก. ต่ำสุด (6.73 บาท/น้ำนม 1 กก.) ทั้งนี้เพราะใช้อาหารข้นน้อยกว่ากลุ่มอื่น ส่งผลทำให้มีกำไรหลังหักค่าอาหารแล้ว 5.77 บาท ซึ่งมากกว่ากลุ่ม 2 และ 3 ที่ให้อาหารข้นมากกว่า แต่เนื่องจากกลุ่มที่ 3 ที่ใช้ฟางข้าวร่วมกับ รำละเอียดและกากถั่วเหลือง ให้น้ำนมที่มีเปอร์เซ็นต์ไขมันมากกว่า จึงทำให้ต้นทุนค่าอาหารเมื่อคิดต่อกก.น้ำนมที่ปรับให้มีไขมัน 4% แล้วมีค่าต่ำสุด (6.01 เทียบกับ 6.56 และ 6.25 บาท/กก. 4%FCM) และกำไรสูงกว่ากลุ่ม 2 และกลุ่ม 1 (6.49 เทียบกับ 5.94 และ 6.25 บาท/กก. 4%FCM) สำหรับกลุ่ม 2 ที่ใช้ใบกระถินแห้งนั้น แม้ว่าจะมีต้นทุนค่าอาหารหยาบถูกกว่า แต่น้ำนมมีไขมันต่ำกว่าจึงทำให้กำไรหลังหักค่าอาหารแล้วต่อน้ำนม 4% FCM ของโคกลุ่มนี้น้อยกว่ากลุ่ม 3 และกลุ่ม 1

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตาราง 4.13 ต้นทุนค่าอาหาร อัตราการเปลี่ยนอาหาร และรายได้หลังหักค่าอาหารของโคที่ได้รับอาหารหยาบต่างกัน 3 สูตร

Table 4.13 Cost of feed, feed conversion ratio , total feed cost and income over feed cost of cows fed 3 different diets

	T1	T2	T3
Milk production (kg/day)	11.43	11.06	11.28
4% FCM (kg/day)	12.31	11.56	13.02
Concentrate cost (baht/kg DM)	6.3	6.3	6.3
Concentrate cost (baht/day)	49.14	55.44	55.44
Roughage cost (baht/kg DM)	3.52	2.79	2.89
Roughage cost (baht/ day)	27.81	20.37	22.83
Total feed cost (baht/day)	76.95	75.81	78.27
Feed cost/kg milk (baht/day)	6.73	6.85	6.94
Feed cost/4% FCM (baht/kg)	6.25	6.56	6.01
FCR (feed DM/kg milk)	1.04	1.13	1.16
Income over feed (baht/kg milk)[1/]	5.77	5.65	5.56
Income over feed (baht/ day)	65.93	62.44	62.73
Income over feed (baht/ 4% FCM)	6.25	5.94	6.49
Income over feed (baht/ day)	76.93	68.69	84.48

[1/] Income over feed (baht/kg milk) = $\frac{\{\text{milk yield (kg/d)} \times \text{milk price (baht/kg)}^{2/}\} - \text{feed cost}}{\text{Milk yield (kg/d)}}$ [2/] Milk price = 12.5 baht / kg milk

Cost of feed (baht/kg as fed basis) : ruzi hay = 2.5, rice straw = 1.5, molasses = 2.5, ground corn = 5.5, rice bran = 4.5 soybean meal = 12.0, dry leucaena leaves = 5.0

การทดลองที่ 4. อาหารข้นที่เหมาะสมสำหรับโครีดนมในระยะกลางถึงปลายของการให้นม

ก. คุณค่าทางโภชนะของอาหารทดลองและราคา

ส่วนประกอบทางเคมีของอาหารหยาบผสมที่ใช้ในการทดลองนี้อาศัยผลการวิเคราะห์อาหารหยาบผสมสูตร 1 ที่แสดงในตาราง 4.9 (การทดลองที่ 3) เป็นค่าอ้างอิง ทั้งนี้เนื่องจากใช้วัตถุดิบ คือ หญ้าแห้ง กากน้ำตาล ข้าวโพดบด รำละเอียดและกากถั่วเหลือง ชุดเดียวกัน จึงนำเฉพาะ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ผลการวิเคราะห์ส่วนประกอบทางเคมีของอาหารข้นทั้ง 2 สูตร ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ศึกษาในครั้งนี้มาแสดงในตาราง 4.14

ตาราง 4.14 องค์ประกอบทางเคมี และค่าพลังงานของอาหารข้น 2 ชนิด (%DM)

Table 4.14 Chemical composition and energy, values of 2 concentrate supplements

	DM	CP	EE	CF	NDF[1/]	ADF[1/]	ADL	NFC
Conc.1	88.57	17.76	5.02	14.40	34.09	20.19	8.20	33.50
Conc.2	87.02	17.04	11.72	7.05	24.24	8.98	2.56	37.41
	TDN[2/]	ME[3/]	NEL[3/]	Urea	Cost			
		(Mcal/kgDM)		(%)	(B/kg)			
Conc.1	70.04	2.76	1.74	1.71	6.30			
Conc.2	79.28	2.68	1.68	0.95	5.97			

[1/] Ash free [2/] Calculated from equation of Kearl(1988)

[3/] Determined by Gas production technique (Menke and Steingass,1988)

จากตาราง 4.14 จะเห็นว่าวัตถุแห้งของอาหารข้นสูตรที่ผสมเอง (Conc.2) มีค่าน้อยกว่า Conc.1 ซึ่งเป็นอาหารเม็ดที่ซื้อมาจากโรงงาน ทั้งนี้เพราะอาหารที่ผสมเองไม่ผ่านกระบวนการเป่าไล่ความชื้นเหมือนกับที่ใช้ในโรงงานหลังการอัดเม็ดแล้ว อีกทั้งอาหารบริษัทมีการบรรจุถุงที่มิดชิดกว่า ในขณะที่อาหารผสมเองนั้นบรรจุกระสอบธรรมดาและมัดปากถุงด้วยเชือกจึงดูดความชื้นได้มากกว่า อย่างไรก็ตามวัตถุแห้งในระดับนี้ไม่ทำให้เกิดผลเสียต่อคุณภาพของอาหารข้น ในส่วนของโปรตีนนั้นอาหารที่ผสมเองมีโปรตีน 17.04% ของวัตถุแห้งซึ่งมีค่าเท่ากับ 14.82% ของสภาพแห้งปกติ (air dry) ซึ่งค่อนข้างต่ำกว่าค่าที่กำหนดไว้ที่ 16% ทั้งนี้น่าจะเกิดจากความแตกต่างของโปรตีนในวัตถุดิบที่ใช้ผสมต่ำกว่าค่าที่ใช้ในการคำนวณ ตลอดจนการดูดความชื้นของวัตถุดิบเอง ในส่วนของอาหารจากบริษัทนั้นมีโปรตีน 17.76% ของวัตถุแห้งซึ่งเท่ากับ 15.73% ของสภาพแห้งปกติซึ่งต่ำกว่าค่าที่แจ้งไว้ข้างถุงที่ 16% เล็กน้อย

เมื่อพิจารณาถึงปริมาณยูเรียในอาหารข้นจากการวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการพบว่าอาหารที่ผสมเองมียูเรีย 0.95% เพราะผู้วิจัยได้ชั่งด้วยตัวเองทุกครั้งปริมาณที่อยู่ในอาหารจึงใกล้เคียงกับ 1% ในส่วนของอาหารชนิดเม็ดที่ซื้อมาจากบริษัทนั้นพบว่ามียูเรียผสมอยู่ 1.71% ดังนั้น เมื่อคำนวณโดยคิดจากปริมาณอาหารข้นที่ให้วันละ 8.2 กก.แล้ว โคที่ได้รับอาหาร Conc.1 ของบริษัทจะได้รับยูเรียวันละ 140.0 กรัม ส่วนอาหาร Conc.2 ที่ผสมเองโคจะได้รับยูเรียวันละ 78 กรัม ซึ่งเมื่อคิดเป็นร้อย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ละของน้ำหนักตัวในการทดลองนี้ที่มีค่าเฉลี่ย 474 กก. แล้วจะเท่ากับ 29.5 และ 16.46 กรัม/น้ำหนักตัว 100 กก. ซึ่งยังอยู่ในระดับที่ปลอดภัยสำหรับโครีดนมตามที่แนะนำโดยบุญล้อม (2541) คือไม่เกินกว่า 30 กรัมต่อน้ำหนักตัว 100 กก.

ในส่วนขององค์ประกอบอื่นๆ เช่นเยื่อใยพบว่าอาหารที่ผสมเองมี ADF 8.98% และมี ADL 2.56% ซึ่งเป็นปกติสำหรับอาหารที่ไม่ผสมกากปาล์มหรือกากเบียร์ แต่ในส่วนของอาหารบริษัทนั้นมี ADF และ ADL 20.19 และ 8.20% ตามลำดับ เพราะมีการใช้กากปาล์มผสมซึ่งทราบได้จากการนำอาหารมาบดและละลายน้ำจะพบเศษกะลาปาล์มชิ้นเล็กๆ อย่างไรก็ตาม ADF และ ADL ในระดับนี้ซึ่งมีที่มาจาก กากปาล์มในอาหารของบริษัทไม่พบว่า มีผลลดความน่ากินของอาหาร สำหรับส่วนประกอบด้านพลังงานนั้นอาหารผสมเองมี TDN มากกว่าอาหารของบริษัท 9 หน่วย % (79.28 เทียบกับ 70.04) เพราะมีค่า EE และ NFC สูงกว่า เป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อนำอาหารทั้งสองสูตรไปหา ME โดยวิธี Gas test แล้วปรากฏว่าได้ผลตรงกันข้ามคืออาหารบริษัทมี ME มากกว่าเล็กน้อย ซึ่งน่าจะเป็นผลของไขมันที่มีสูง(11.7%)ในอาหารผสมสูตร 2 ซึ่งอาจไปรบกวนการทำงานของจุลินทรีย์ให้เกิดการผลิตแก๊สน้อยลง ดังนั้นระดับไขมันในอาหารที่นำมาวัดพลังงานโดยวิธี Gas production จึงไม่ควรมากเกิน 8% อย่างไรก็ตามในสภาพเป็นจริงนั้น โคได้รับอาหารข้นรวมกับอาหารหยาบผสม ซึ่งมีหญ้ารูซี่แห้งเป็นหลัก ซึ่งอาหารดังกล่าวมีไขมัน 4.9 % โดยได้รับในอัตราส่วนอาหารหยาบต่ออาหารข้นเท่ากับ 34 : 66 ซึ่งเมื่อคำนวณเป็นไขมันของสูตรอาหารทั้งหมดพบว่าได้ค่า 8.99 % นับว่าค่อนข้างสูงสำหรับการทำงานที่เป็นปกติของจุลินทรีย์ ดังนั้นหากจะไปส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ควรมีการปรับสูตรให้มีไขมันต่ำลง

สำหรับราคาอาหารข้นนั้นพบว่า อาหารผสมเองมีถูกกว่าของบริษัท(5.97 เทียบกับ 6.30 บาทต่อ กก.) แม้ว่าในการทดลองนี้จะใช้วิธีซื้อปลีกซึ่งเป็นเหตุให้วัตถุดิบมีราคาค่อนข้างสูงก็ตาม ถ้าเกษตรกรหรือสหกรณ์ซื้อในปริมาณมากน่าจะมีราคาถูกกว่านี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข. ปริมาณอาหารที่กินและโภชนะที่โคได้รับ

ตาราง 4.15 ปริมาณการกินได้และโภชนะที่โคได้รับเมื่อเสริมอาหารข้น 2 ชนิด

Table 4.15 Feed and nutrient intake of cows fed 2 concentrates

	Conc.1	Conc.2	SEM
Dry matter intake			
-kg/day	12.17	10.74	1.21
-%BW	2.54	2.29	0.26
Roughage intake			
-kg/day	4.91	3.60	1.09
-%BW	1.02	0.77	0.22
Concentrate intake (kg/cow/day)	7.26	7.14	0.24
CP intake (kg/cow/day)	1.82	1.66	0.11
NRC (1988)[1/]	1.65	1.65	
TDN intake (kg/cow/day)	8.24	8.14	0.70
NRC (1988)[1/]	7.56	7.56	

[1/]Requirements for cow 479 kg LW, 11.5 kg milk, 4% milk fat

ปริมาณอาหารที่โคกินคิดเป็นน้ำหนักแห้งต่อวัน แสดงในตาราง 4.15 จะเห็นว่าปริมาณอาหารที่โคทั้งสองกลุ่มกินได้ไม่แตกต่างกัน ทั้งในรูปน้ำหนักแห้งรวมต่อวันและเมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์น้ำหนักตัว แต่มีแนวโน้มว่าโคที่กินอาหารข้นผสมเองกินอาหารโดยรวมและกินอาหารหยาบผสมต่ำกว่า ทั้งนี้อาจเนื่องจากคุณสมบัติทางกายภาพของอาหารข้นที่อยู่ในลักษณะผง ขณะที่โคที่กินอาหารข้นของบริษัท (Conc.1) ซึ่งมีลักษณะเป็นเม็ดขนาดประมาณ 4 มม.จะกินอย่างรวดเร็วและหมดในเวลาไม่เกิน 15 นาที หลังจากให้แต่ละครั้งทำให้มีเวลามากขึ้นในการกินอาหารหยาบต่อเนื่องจากนั้น แต่ในกลุ่มที่กินอาหารผสมเอง (Conc.2) ซึ่งมีลักษณะเป็นผงจะมีการฟุ้งกระจายโดยเฉพาะตอนที่โคก้มลงไปกินและหายใจรด ตลอดจนอาหารข้นสามารถแทรกไปในอาหารหยาบผสมซึ่งไม่ได้เก็บออกตอนให้อาหารทำให้โคใช้เวลามากกว่า 1 ชั่วโมงจึงจะกินอาหารข้นได้หมดและเหลือเวลาน้อยลงในการกินอาหารหยาบ

นอกจากนี้ยังเนื่องมาจากอาหารผงทำให้ยูเรียมีการแตกตัวในปากได้ง่ายกว่าอาหารอัดเม็ดโคจึงอาจได้รับรู้รสชาติเฝื่อนของยูเรียซึ่งแม้ว่าจะมีปริมาณน้อยกว่าในอาหารอัดเม็ดก็ตาม ประกอบ

กับอาหารผงนั้น NFC ถูกย่อยสลายได้เร็วกว่าอาหารเม็ดจึงอาจเกิดกรด VFA ในอัตราที่รวดเร็วกว่า และส่งผลทำให้ความอยากอาหารลดลงเพราะมีระดับกรดในเลือดสูงกว่า แต่เนื่องจากการทดลองนี้ไม่ได้วางแผนเพื่อวัดอิทธิพลดังกล่าว จึงไม่สามารถสรุปได้แน่ชัด ควรมีการศึกษาในรายละเอียดต่อไป อย่างไรก็ดีผลจากการทดลองนี้ ชี้ให้เห็นว่าควรอัดเม็ดอาหาร เพราะอาจช่วยให้ให้โคกินได้รวดเร็วขึ้น สำหรับปริมาณอาหารข้นที่โคกินคิดเป็นน้ำหนักแห้งพบว่า สูตร 1 มีค่ามากกว่าสูตร 2 ทั้งๆที่ให้ในปริมาณ 8.2 กก.ต่อวันเท่ากันนั้น เป็นเพราะอาหารข้นสูตร 2 มีวัตถุแห้งน้อยกว่า (87.02 เทียบกับ 88.57)

ส่วนโภชนะที่โคได้รับต่อวันทั้งในรูปพลังงานและโปรตีนพบว่าทั้งสองกลุ่มได้รับเพียงพอกับความต้องการเมื่อเทียบกับมาตรฐานของ NRC (1988) โดยโคกลุ่มที่ใช้อาหารของบริษัทได้รับโปรตีนมากกว่ามาตรฐานกำหนดประมาณ 11% สำหรับพลังงานพบว่าโคได้รับ TDN มากกว่ามาตรฐาน 9% และ 7.7% ในกลุ่มที่เสริมอาหาร Conc.1 และ Conc.2 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในช่วงที่แนะนำ สำหรับโคลูกผสมขาวดำเลี้ยงในประเทศไทยตามที่สมสุข (2544) รายงานไว้ว่าควรมากกว่าข้อกำหนดของ NRC 10%

การให้ผลผลิตน้ำนมและส่วนประกอบน้ำนมของโคทดลองที่ได้รับอาหารข้นทั้ง 2 ชนิด แสดงในตาราง 4.16 จะเห็นได้ว่า โคที่ได้รับอาหารข้นของบริษัท (Conc.1) และอาหารข้นที่ผสมเอง (Conc.2) ให้ปริมาณน้ำนมไม่แตกต่างกันโดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 9.5 - 10.0 กก. คิดเป็นน้ำนม 4% FCM ระหว่าง 11.1 - 11.9 กก.ต่อวัน จากการที่โคในกลุ่มที่กินอาหาร Conc.1 ได้รับอาหารข้นที่มีเยื่อใยสูงกว่า (20.19 เทียบกับ 8.98% ADF) น่าจะส่งผลให้มีการสังเคราะห์กรด acetic โดยจุลินทรีย์ในกระเพาะรูเมนได้มากกว่าเมื่อให้อาหาร Conc.2 ทำให้มีการนำไปสร้างไขมันเพิ่มขึ้น เป็นเหตุให้ไขมันนมของกลุ่มที่กินอาหารของบริษัทมีแนวโน้มมากกว่ากลุ่มที่กินอาหารข้นผสมเอง (5.7 เทียบกับ 4.8) นอกจากนั้นจากการที่อาหารข้นของบริษัทมีเปอร์เซ็นต์โปรตีนสูงกว่าจึงทำให้โปรตีนในน้ำนม มีแนวโน้มมากกว่าไปด้วย (4.16 เทียบกับ 3.76) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงเปอร์เซ็นต์น้ำตาลนมในกลุ่มที่กินอาหารข้น Conc.2 จะเห็นว่ามีแนวโน้มของน้ำตาลแลคโตสมากกว่ากลุ่มที่กินอาหาร Conc.1 ทั้งนี้เนื่องจากอาหารข้นที่ผสมเองมีค่า NFC สูงกว่าดังแสดงในตาราง 4.14 (37.4 เทียบกับ 33.5%) จุลินทรีย์ในกระเพาะรูเมนจึงนำไปสร้างกรดโพรพิออนิก ซึ่งเป็นสารตั้งต้นในการสร้างกลูโคสและสร้างน้ำตาลในน้ำนมได้มากกว่า ดังจะเห็นได้จากปริมาณน้ำนมในกลุ่มนี้มีแนวโน้มมากกว่าเช่นเดียวกัน จากการเพิ่มขึ้นของโปรตีนและไขมันในน้ำนมของโคที่กินอาหารสูตร Conc.1 จึงส่งผลให้ของแข็งในน้ำนมทั้งในรูปรวมและไม่รวมไขมันมากตามขึ้นไปด้วย

ค. ผลผลิต ส่วนประกอบและต้นทุนการผลิตน้ำนม

ตาราง 4.16 ผลผลิตและองค์ประกอบน้ำนมของโคที่ได้รับอาหารข้น 2 ชนิด

Table 4.16 Milk production and milk composition of cows fed 2 concentrates

Animal performance	Conc.1	Conc.2	SEM
Milk yield (kg/day)	9.49	10.02	0.50
4%FCM[1]	11.86	11.13	0.99
Milk constituent (%)			
-Fat	5.7	4.78	0.90
-Protein	4.15	3.76	0.33
-Lactose	3.98	4.23	0.19
-Total solid	14.52	13.47	1.05
-Solid not fat	8.82	8.69	0.17
Yield of constituent (kg/day)			
-Fat	0.54	0.48	0.07
-Protein	0.40	0.38	0.03
-Lactose	0.38	0.43	0.04
-Total solid	1.38	1.35	0.08
-Solid not fat	0.84	0.87	0.04
FCR (feed DM/kg milk)	1.23	1.08	0.16

[1]FCM = 0.4(kg of milk) + 15(kg of fat), FCR: Feed conversion ratio

สำหรับผลผลิตของไขมันและโปรตีนที่โคสร้างต่อวันนั้นพบว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกับส่วนประกอบน้ำนม แต่เนื่องจากโคที่กินอาหารสูตรที่ผสมเองมีแนวโน้มการให้นมมากกว่าและโคมีการเพิ่มน้ำตาลในน้ำนมดังที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ของแข็งในน้ำนมทั้งในรูปรวมและไม่รวมไขมันนมในกลุ่มที่กินอาหารข้น Conc.2 ซึ่งผสมเองสูงกว่ากลุ่มที่กินอาหารข้น Conc.1 ของบริษัท

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตาราง 4.17 ต้นทุนค่าอาหารในการผลิตน้ำนมของโคที่กินอาหารข้นทั้ง 2 ชนิด

Table 4.17 Cost of milk production of cows fed 2 concentrates

	Conc.1	Conc.2
Milk production (kg/day)	9.49	10.02
4% FCM (kg/day)	11.86	11.13
Price of concentrate (baht/kg)	7.11	6.86
Concentrate cost (baht/day))	51.62	48.98
Price of roughage (baht/kg)	3.52	3.52
Roughage cost (baht/day)	17.28	12.67
Total feed cost (baht/day)	68.90	61.65
Cost of milk (baht/kg)	7.26	6.15
Cost of 4% FCM (baht/kg)	5.81	5.54
Income over feed (baht/kg milk)	5.24	6.35
Income over feed (baht/4%FCM)	6.69	6.96

[1/] Income over feed (baht/kg milk) = $\frac{[\text{milk yield (kg/d)} \times \text{milk price (baht/kg)}^{2/}] - \text{feed cost}}{\text{Milk yield (kg/d)}}$ [2/] Milk price = 12.5 baht / kg milk

สำหรับต้นทุนการผลิตน้ำนมและกำไรต่อน้ำนม 1 กก. ดังแสดงในตาราง 4.17 พบว่าต้นทุนการผลิตน้ำนมของโคกลุ่มที่ใช้อาหารข้นผสมเองต่ำกว่า (6.15 เทียบกับ 7.26 บาทต่อน้ำนม 1 กก.) ซึ่งเป็นผลมาจากราคาของอาหารข้นที่ถูกกว่าประมาณ 0.33 บาทต่อ กก. ตลอดจนโคกลุ่มนี้มีอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำนมดีกว่า (1.08 เทียบกับ 1.23 กก.ต่อน้ำนม 1 กก.) ทำให้โคในกลุ่มนี้สามารถสร้างกำไรเมื่อหักค่าอาหารแล้วได้มากกว่ากลุ่มที่ใช้อาหารข้นที่ซื้อมาจากบริษัท (6.96 เทียบกับ 6.69 บาทต่อน้ำนม 1 กก.)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved